

HYVIL

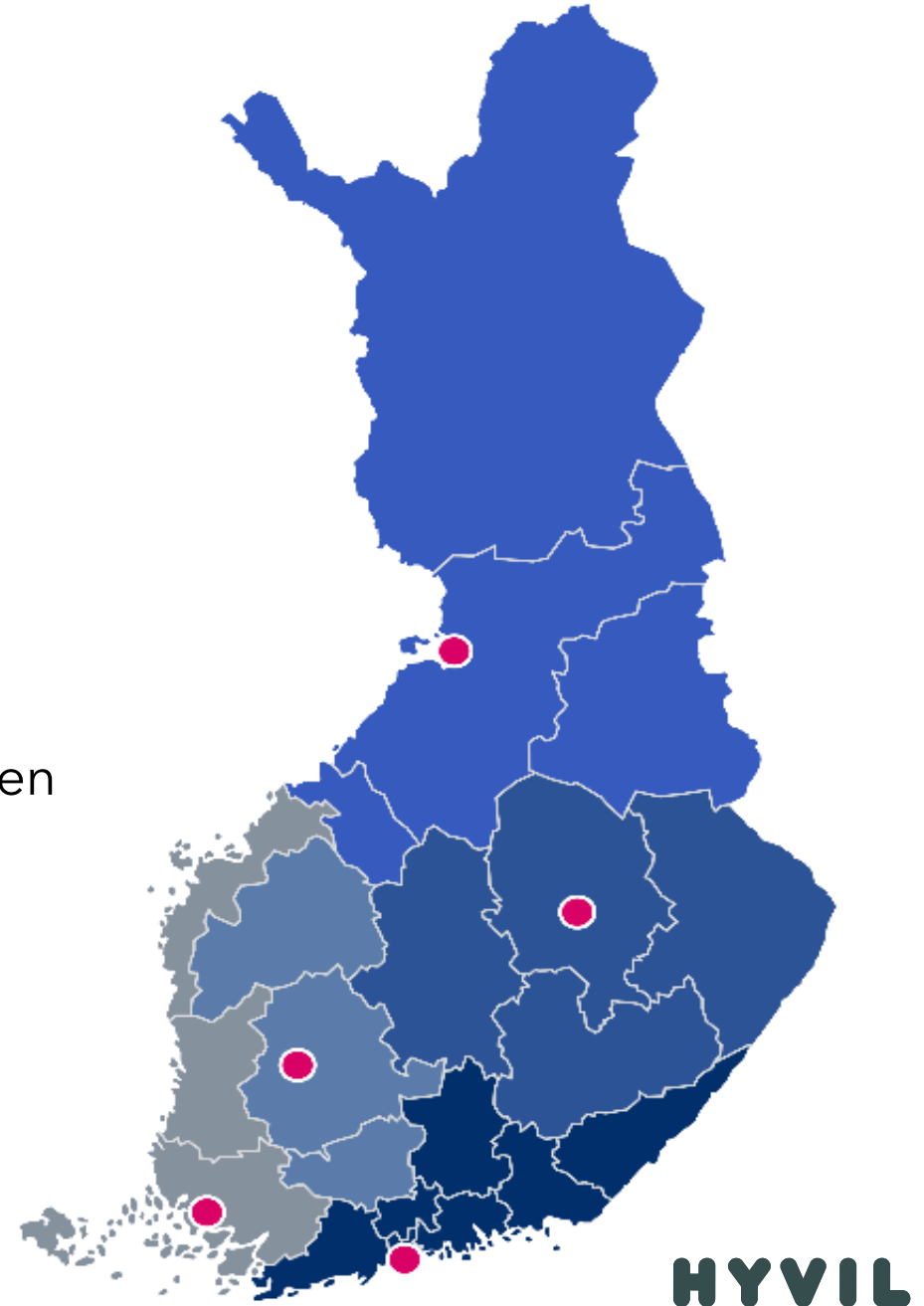
Hyvinvointialue organisaationa ja hyvinvointialueen tehtävät

Perehdytys aluevaltuutetuille
Johtava juristi Sami Uotinen

Hyvinvointialueet

21 hyvinvointialuetta

- Hyvinvointialueilla on sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen järjestämisvastuu
- **Uudenmaan maakunnassa**
 - Palvelujen järjestämisestä vastaa **neljä hyvinvointialuetta, Helsingin kaupunki sekä erikoissairaanhoidossa HUS-yhtymä**
- Hyvinvointialueella on alueellaan **itsehallinto**.
- Soten alueellisen yhteistyön ja tarkoituksenmukaisen palvelurakenteen varmistamiseksi on muodostettu **viisi yhteistyöaluetta**
- **Kunnille on jäänyt vastuuta hyvinvoinnin ja terveyden edistämisestä.**

Uudenmaan erillisratkaisu

- Laki sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen järjestämisestä Uudellamaalla
- Uudellamaalla on sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen järjestäjinä 4 hyvinvointialuetta ja Helsingin kaupunki
- Lisäksi alueella on erillinen HUS-yhtymä, jonka järjestämisvastuuseen kuuluvista tehtävistä säädetään laissa (Uudenmaan järjestämislaki 5 §) sekä sovitaan järjestämissopimuksessa lain perusteella.

Hyvinvointialueen asema ja itsehallinto

- Perustuslain 121 §:n 4 momentin mukaan itsehallinnosta kuntia suuremmalla alueella säädetään lailla
- Hyvinvointialue on julkisoikeudellinen yhteisö, jolla on alueellaan itsehallinto siten kuin siitä hyvinvointialueissa säädetään
- Itsehallinnon keskeiset piirteet ovat kansanvaltaisuus ja hyvinvointialueiden hallinnon ja tehtävien lakiperusteisuus
- Kansanvaltaisuuteen kuuluu asukkaiden osallistuminen päätöksentekoon
 - Hyvinvointialueen ylimpänä toimielimenä toimii valtuusto, jonka jäsenet hyvinvointialueen asukkaat valitsevat yleisillä ja yhtäläisillä vaaleilla.
- Lakiperustaisuuteen kuuluu se, että tehtäviä annetaan vain lailla ja se, että myös valtion ohjauskeinojen tulee perustua lakiin
- Hyvinvointialueilla on rajoitettu yleinen toimiala eikä niillä ole verotusoikeutta (vrt. kunnallinen itsehallinto)

Hyvinvointialueen tehtävät

- Hyvinvointialue järjestää sille lailla säädetyt tehtävät.
- Hyvinvointialue voi lisäksi alueellaan ottaa hoitaakseen sen lakisääteisiä tehtäviä tukevia tehtäviä. Hyvinvointialueen itselleen ottama tehtävä hoitaminen ei saa laajuudeltaan olla sellainen, että se vaarantaa hyvinvointialueen lakisääteisten tehtävien hoitamisen.
- Hyvinvointialue voi alueellaan tai yhdessä toisen hyvinvointialueen kanssa myös tämän hyvinvointialueen alueella harjoittaa vähäriskistä liiketoimintaa, jos se tukee sen lakisääteisten tehtävien toteuttamista. Hyvinvointialueen toiminnasta kilpailutilanteessa markkinoilla säädetään 15 luvussa.

Hyvinvointialueiden tehtävistä

- Hyvinvointialue vastaa sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä alueellaan ja on järjestämisvastuussa asukkaidensa sosiaali- ja terveydenhuollosta (laki sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä 8 §)
 - Sosiaali- ja terveydenhuollon yleis- ja erityislaeissa on viittaukset järjestämislakiin ja lakiin hyvinvointialueiden rahoituksesta
 - Sosiaalihuoltolaki, terveydenhuoltolaki, lastensuojelulaki, vammaispalvelulaki, mielenterveyslaki, vanhuspalvelulaki, laki omaishoidon tuesta, tartuntatautilaki, toimeentulotukilaki jne.
- Hyvinvointialue vastaa pelastustoimen järjestämisestä alueellaan siten kuin laissa pelastustoimen järjestämisestä ja muussa laissa säädetään (laki pelastustoimen järjestämisestä 4 §)
 - Pelastuslaki, meripelastuslaki, tulvariskien hallinnasta annettu laki, vaarallisten kemikaalien ja räjähteiden käsittelyn turvallisuudesta annettu laki jne.
 - Pelastuslain 2 a §:n mukaan pelastustoimella tarkoitetaan tehtäväalaa, joka koostuu tulipalojen ja muiden onnettomuuksien ehkäisystä sekä pelastustoiminnasta.

Järjestämisvastuu

- Hyvinvointialue vastaa sille lailla säädettyjen tehtävien hoitamisesta, hyvinvointialueen asukkaan laissa säädettyjen oikeuksien toteutumisesta ja palvelukokonaisuuksien yhteensovittamisesta sekä järjestettävien palvelujen ja muiden toimenpiteiden:
 - 1) yhdenvertaisesta saatavuudesta;
 - 2) tarpeen, määrän ja laadun määrittelemisestä;
 - 3) tuottamistavan valinnasta;
Tuottamistavat: oma tuotanto, yhteistoiminta muiden hyvinvointialueiden kanssa, hankinta sopimukseen perustuen muilta palvelujen tuottajilta sekä palveluseteli.
 - 4) tuottamisen ohjauksesta ja valvonnasta;
 - 5) viranomaiselle kuuluvan toimivallan käyttämisestä.

Järjestämisvastuu

- Hyvinvointialue voi hoitaa tehtävät itse tai sopia järjestämisvastuun siirtämisestä toiselle hyvinvointialueelle. Lisäksi hyvinvointialueiden tehtävien järjestäminen voidaan koota yhdelle tai useammalle hyvinvointialueelle, jos se on välttämätöntä palvelujen laadun ja saatavuuden parantamiseksi, riittävien henkilöstö- ja muiden voimavarojen tai tehtävässä tarvittavan erityisasiantuntemuksen turvaamiseksi taikka muusta vastaavasta ja perustellusta syystä.
- Hyvinvointialue vastaa tehtäviensä rahoituksesta, vaikka järjestämisvastuu on siirretty toiselle hyvinvointialueelle tai tehtävän hoitamisesta vastaa lain nojalla toinen hyvinvointialue.

Valtion ohjaus

- Valtiovarainministeriö **seuraa yleisesti** hyvinvointialueiden toimintaa ja taloutta ja **vastaa hyvinvointialueiden talouden ja hallinnon yleisestä ohjauksesta** sekä **toiminnan yleisestä ohjauksesta siltä osin kuin sitä ei ole säädetty sosiaali- ja terveysministeriön, sisäministeriön** tai muun ministeriön toimivaltaan kuuluvaksi.
- **Valtiovarainministeriö sovittaa yhteen** valtioneuvostossa tehtävää hyvinvointialueiden ohjausta sekä huolehtii, että hyvinvointialueiden itsehallinto otetaan huomioon hyvinvointialueita koskevan lainsäädännön valmistelussa.
- **Sosiaali- ja terveysministeriön toimivallasta** sosiaali- ja terveydenhuollon yleisessä ohjauksessa, suunnittelussa, kehittämisessä ja valvonnassa säädetään sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä annetun lain (612/2021) 21 §:ssä. **Sisäministeriön toimivallasta** pelastustoimen yleisessä ohjauksessa, suunnittelussa ja kehittämisessä säädetään pelastustoimen järjestämisestä annetun lain (613/2021) 7 §:ssä.
- **Aluehallintovirasto** voi kantelun johdosta tutkia, onko hyvinvointialue toiminut voimassa olevien lakien mukaan.

H Y V I
N V O I N T I
A L U E Y H
T I Ö V
Ä L **HYVIL** F Ä
R D S O M R
Å D E S B O L
A G E T